

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

19. An in dubio, si consuetudo sit introducta animo obligandi, obliget? Et an sit obligatio seruandi consuetudinem, quæ in intio inchoata fuit ex deuotione, sed postea continuata fuit, vt ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

RESOL. XIX.

An in dubio si consuetudo sit introducta animo obligandi, obliget? Et an sit obligatio seruandi consuetudinem, qua in initio inchoata fuit ex deuotione, sed postea continuata fiat, vt obligatoria? Ex p.6. tract. 5. Resol. 12.

§.1. Respondeo negatiue. Quoties igitur communi iudicio obligatio consuetudinis non est recepta; sed in dubio veritatur: tunc ceteris paribus potius est inclinandum in eam partem, quod consuetudo sit deuotionis vel honestatis, quam quod sit iuris & obligationis, quia generalis est regula, quod in dubio nullus presumitur se velle obligare. Ita Vvigers in part. 2. Diui Thomae q. 97. art. 3. num. 29. qui citat Suar. lib. 7. cap. 15. n. 15. quibus adde Villalobos in summa, tom. 1. tract. 2. difficut. 39. n. 3. Castrum Palaum tom. 1. tract. 3. disp. 3. punct. 2. §. 3. num. 1. 3. & Bonacinum de legibus, disp. 1. quest. 1. punct. vltim. §. 3. n. 21. Quibus adde, & nouissime Bassium in floribus Theologie practicae, verb. Consuetudo, n. 7. vbi sic ait: Non quaelibet consuetudo obligat sub peccato mortali; sed illa sola, quae inducta fuit per modum praeccepti: vnde non est obligatio ex iniustitia seruandi consuetudinem in iis, quae ex mera liberalitate, aut vrbantitate geri conueuerunt: tamen obligatio est seruandi consuetudinem, quae in initio inchoata fuit ex deuotione, sed postea continuata fuit, vt obligatoria. In dubio autem, an consuetudo inducta fuerit ex deuotione, an animo se obligandi, praesumendum est non fuisse inductam animo se obligandi, sed potius animo deuotionis: quia nemo praesumitur velle sibi onus imponere, neque obligare; nisi aliter constet de ipsius voluntate, & an sint sufficientes coniecturae ad iudicandum animo se velle obligare.

RESOL. XX.

An dubius de praeccepti obligatione per consuetudinem introducta, teneatur illam obseruare? Ex p.4. tract. 3. Resol. 8.

§.1. Affirmatiue respondet Azorius tom. 1. lib. 5. cap. 18. questio 5. vbi sic ait: Quandocumque populus, aut ciuitas dies festos vlu & more colit, & obseruat, si id vlu recepto à maioribus seruet, consuetudo vim legis habere censetur. Idem quoque iuris est, si ita ex more seruet, vt eius consuetudinis memoria non extet, quandoam introduci coeperit. Item si ambiguum sit, consuetudine, necne res obseruetur, tutius est eligendum, & proinde existimandum est, eam esse consuetudinem legis vim & rationem habentem, Ita Azorius.

2. Sed aduersus illum contrariam sententiam tenendam esse existimo, quam docet Suarez de legibus, lib. 7. cap. 15. vbi sic asserit: In dubio de obligatione praeccepti per consuetudinem inducta, ac ceteris paribus, potius est inclinandum in eam partem, quod consuetudo sit deuotionis, vel honestatis potius quam obligationis; quia generalis regula est, quod in dubio nemo praesumitur velle obligari, neque expedit multiplicari praeccepta vbi moraliter certa non sunt, vel saltem probabilia. Ita ille, & post illum nouissime Ludouicus Maratus in summam Diui Thomae, tom. 1. tractatu de legibus, disp. 15. sect. 2. num. 3. vir quidem doctus.

Tom. VI.

RESOL. XXI.

Quinam possint consuetudinem introducere? Et an postquam consuetudo est approbata tacite, vel expresse à Superiore, absque dubio ceteri teneantur seruare illam? Et an peregrini teneantur ad consuetudinem? Ex part. 6. tr. 5. Resol. 14.

§.1. Ad hoc dubium ita respondet Villalobos in sum. tom. 1. tract. 2. difficut. 38. n. 4. [La costumbre no la puede introducir persona particular, sino que la ha de introducir el pueblo, que puede hazer ley, como dizen Bartolo, Iafon, Panormitano, Roque, Suarez, y otros muchos que trahen. Bien es verdad que la Comunidad de los Clerigos es bastante para introducir costumbre contra el derecho Canonico, como dizen los mismos, por que aunque los Clerigos de echo no pueden hazer leyes, son capaces para poderlas hazer, y assi mismo la comunidad del pueblo de los legos puede hazer costumbre acerca de la ley Ecclesiastica, como del ayuno, o de guardar vna fiesta, porque se haze de consentimiento tacito de los Prelados de la Yglesia, y assi como ellos con este consentimiento podrian hazer ley, tambien pueden hazer costumbre. Assi mismo podrian hazer costumbre la Comunidad de los Mercadores en sus tratos, como supone Suarez. Tambien la Comunidad de las mugeres, qual es vn Monasterio de Monjas puede introducir costumbre, como sea acceptada del Prelado tacitamente; o espresamente, como tiene Bartolo, y le sigue Suarez por dezir, que es capaz de la ley.] Ita ille. Qui adde Suarez lib. 7. cap. 9. Castrum Palaum tom. 1. tract. 3. disp. 3. punct. 3. Salas disp. 19. sect. 11. n. 90. & seq.

2. Nota tamen quod licet consuetudo sit introducenda à maiori parte Communitatis, quae potest illam introducere: verum quando consuetudo est contra legem priorem, & minor pars seniorum, prudentiorum, ac praecipuorum ciuium sciente Principe aut superiore recipit talem consuetudinem, nec Princeps punit illos, cum possit, videtur consentire in hoc, atque adeo talis consuetudo poterit habere vim legis: quia quamuis sit à minori secundum numerum, est tamen à maiori secundum qualitatem, Ita Montefinus in part. 2. tom. 2. disp. 23. quest. 12. num. 222. qui etiam addit, quod postquam consuetudo est approbata tacite vel expresse à superiore, absque dubio ceteri tenentur seruare illam ita vt si sit consuetudo generalis Regni aut Prouinciae, omnes illius Regni aut Prouinciae teneantur seruare: si autem sit aluius specialis oppidi, omnes oppidani, imò ad consuetudinem tenentur peregrini, sicut diximus teneri ad leges. Qua ratione Hispani, dum viuunt in Italia, tenentur in Sabbato abstinere ab esu intestinorum; & extremitatum, &c. Contra verò Itali, cum sunt in Hispania, non tenentur ratione consuetudinis.

RESOL. XXII.

An mulieres possint introducere consuetudinem? Ex p. 6. tr. 5. Resol. 15.

§.1. Mihi circa praesentem quaestionem placet opinio Motesini in p. 2. no. 2. disp. 23. q. 13. n. 220. vbi sic ait: Condicio consuetudinis est, quod sit inducta vel recepta à maiori parte populi; imò verò addunt Syluester, & Angelus non sufficere quamcumque maiorem partem eorum, qui sunt habiles ad faciendam consuetudinem vel legem. Vnde pueri, ebrii,

Sup. hoc in tom. 3. tr. 6. Resol. 5. 2. post med. vers. Sed dicet.

Sup. hac maiori parte & doctrina huius §. in tom. 3. tr. 4. Resol. §. 1. prop. fin. lege vers. Ergo non potest.

Pro peregrinis supra in tr. 1. Resol. 45. §. Secunda, & §. Tertia, & pro Hispanis, & Italis ibi in Resol. 48. §. Scio. ad lin. 9. & in tom. 4. tr. 3. Resol. 161. §. Confirmatur, & ibi in tr. 6. Resol. 48. §. 1. &c.

amentes,